

Íróasszisztens, munkabíró vagy gyorsító? Hogyan használják az akademikusok a GenAI-t¹²

Sasvári Péter³

Becsült olvasási idő: 6 perc

Link: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.31380.92802>

Bevezetés

Egy országos felmérés eredményeit bemutatva a dán kutatók körében Serge P.J.M. Horbach, Evanthia Kalpazidou Schmidt, Rachel Fishberg, Mads P. Sørensen és társaik három eltérő hozzáálláscsoportot azonosítottak a GenAI⁴ kutatási célú használatával kapcsolatban. A szerzők szerint ezek a különbségek a tudományterületek és az eltérő tudáselőállítási modellek különbözőségét tükrözik.

A generatív mesterséges intelligencia (GenAI) előnyeivel és hátrányaival együtt integrálódik az akadémiai kutatásba. Egyes bizonyítékok széles körű használatát sugallják, nyomaival találkozhatunk [kutatási cikkekben](#) [2] és [szakmai bírálatokban](#). [3]

Az akadémiai diskurzus a GenAI-ról a [lelkes elfogadástól](#) [4] a [megfontolt értékelésen](#) [5] át a [szkepticizmusig](#) [6] terjed. Míg egyesek dicsérik a GenAI eszközeit a kutatási folyamatok gyorsításáért és fejlesztéséért, mások az [álinformációk](#), [7] elfogultságok és a [kutatási integritásra](#) [8] gyakorolt hatása miatt aggódnak. A GenAI kutatási célú használatának etikai vonatkozásai továbbra sem tisztázottak. [1]

Egy országos felmérés

A GenAI gyors térnyerése ellenére nem világos, hogy a kutatók pontosan milyen módon használják. Milyen feladatokhoz alkalmazzák, és hol húzzák meg a határt a megfelelő használat tekintetében? Egy országos [felmérést](#) [9] végeztek a dán egyetemek kutatói körében.

---

 ¹ Az eredeti forrás a legnépszerűbb **London School of Economics and Political Science** blogbejegyzése volt 2024.11.12 és 2024.11.17 között.

² Az alábbi közlemény a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar gondozásában megjelenő **Államtudományi Hírlevél** Tudományos sarok rovatában jelent meg. A korábbi hírlevelek elérhetőek az alábbi honlapon keresztül: <https://antk.uni-nke.hu/kutatas-tudomanyos-let/allamtudomanyi-hirlevel/allamtudomanyi-hirlevel-2024>

Az oktatási anyagnak szánt tanulmány **Writing assistant, workhorse, or accelerator? How academics are using GenAI**, <https://blogs.lse.ac.uk/impactofsocialsciences/2024/11/12/writing-assistant-workhorse-or-accelerator-how-academics-are-using-genai/> alapján készült.

³ Egyetemi docens, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar, Köszervezési és Infotechnológiai Tanszék, E-mail: Sasvari.Peter@uni-nke.hu

⁴ A **GenAI** a Generative Artificial Intelligence, azaz a generatív mesterséges intelligencia rövidítése. Ez egy mesterséges intelligencia technológia, amely képes új tartalmak (például szöveg, kép, zene vagy akár programkód) generálására a betanított adatok alapján.

1. táblázat: Kérdőívben használt kutatási szakaszok és használati esetek

Kutatási szakaszok	Használati esetek	Rövidítés
Ötletgenerálás (Idea Generation)	Segítség a jelenlegi kutatások hiányosságainak azonosításában	idea1
	Kapcsolódó szakirodalom azonosítása	idea2
	Meglévő szakirodalom összegzése vagy elemzése	idea3
	Potenciális együttműködő partnerek azonosítása	idea4
	Új hipotézisek javaslása	idea5
Kutatási tervezés (Research Design)	Kutatási javaslatok felépítésének javaslata	rd1
	Kutatási javaslat egyes részeinek kidolgozásában való segítség	rd2
	Kutatási javaslat nyelvezetének finomítása vagy szerkesztése	rd3
	Kutatási javaslat tartalmának finomítása vagy szerkesztése	rd4
	Kutatási módszertan kidolgozásának támogatása	rd5
	Elméleti modellek vagy fogalmi keretek fejlesztése	rd6
	Kísérletek tervezésének segítése	rd7
Adatgyűjtés (Data Collection)	Kísérleti paraméterek javaslata	dc1
	Kérdőívek vagy interjúkérdések megfogalmazásának támogatása	dc2
	Szintetikus adathalmazok generálása	dc3
	Kutatási anyagok (pl. interjúk, workshopok, fókuszcsoportok) hangfelvételeinek átírása	dc4
	Etikai kérdések azonosítása a kutatásban (saját vagy mások kutatásában)	dc5
Adatelemzés (Data Analysis)	Adatfeldolgozó szoftverek kódjának létrehozása vagy szerkesztése	da1
	Szimulációs szoftverek kódjának létrehozása vagy szerkesztése	da2
	Statisztikai adatelemzés támogatása	da3
	Adatmintázatok felismerésének segítése	da4
	Tudományos ábrák vagy képek létrehozása vagy módosítása	da5
Írás és jelentéskészítés (Writing and Reporting)	Kutatási cikk felépítésének javaslata	pub1
	Kutatási cikk egyes részeinek kidolgozásában való segítség	pub2
	Cím, absztrakt vagy kulcsszavak javaslata a cikkhez	pub3
	Kutatási cikk szerkesztése az olvashatóság és/vagy a nyelvezet javítása érdekében	pub4
	Hivatkozások formázása	pub5
	Erősségek és gyengeségek azonosítása egy kéziratban a szakmai bírálati folyamat során	pub6
	Szakmai bírálati jelentések elkészítésében való segítség a bírálati folyamat során	pub7
	Kutatási cikk fordítása más nyelvre	pub8
	Konferenciákhoz vagy hasonló akadémiai eseményekhez kapcsolódó prezentációs diák (részleges vagy teljes) elkészítésében való segítség	pub9
	Közérthető összefoglalók vagy hasonló nem tudományos írások elkészítése a saját szövegeid alapján, a közönség bevonása érdekében	pub10

Forrás: Saját szerkesztés Andersen, J. P. et al alapján [9]

2024 januárja és februárja között meghívást küldtek minden dániai kutatónak (beleértve a PhD-hallgatókat is), hogy válaszoljanak arra, hogyan használják a GenAI-t a kutatásban, és hogyan oszlik meg a használat különböző tudományterületek és demográfiai csoportok között. A 29 498 meghívásra 2 534 teljes válasz érkezett, további 533 válaszadó pedig részlegesen töltötte ki a kérdőívet.

Tudományterületi különbségek

Az eredmények azt mutatják, hogy **a legtöbb tudományterületen a kutatók csak néhány kutatási feladathoz használják** a GenAI-t, például kutatási javaslatok szerkesztésére vagy adatelemző kódok írására (1. ábra). Ugyanakkor jelentős eltérések tapasztalhatók, amelyek fontos episztemikus⁵ különbségeket tükrözhetnek. Ezek a különbségek kategorizálhatók **nomotetikus**⁶ [10] kutatásként, amely általános, természetes törvényekre törekszik, illetve **idiografikus**⁷ [10] kutatásként, amely egyedi események sajátosságait magyarázza, vagy a pozitivistá⁸ és interpretatív⁹ hagyományok közötti eltérésekként.

A **technikai tudományok kutatói**, különösen az experimentális¹⁰ kutatásokat végzők, például **változatosabb feladatokra használták** a GenAI-t, mint kollégáik. Egyes technikai tudományok kutatók még a kérdőívben említett felhasználási esetek több mint felét is alkalmazták. Ők a legpozitívabban ítélték meg a 32 felhasználási esetet, vagyis átlagosan kedvezőbbek voltak a GenAI modellek és eszközök használatával kapcsolatban.

Ezzel szemben a **bölcsészettudományi kutatók használták a legkevésbé** a GenAI-t, és a legkevésbé pozitívan ítélték meg annak kutatási integritását. A kvantitatív társadalomtudományi kutatók szignifikánsan több felhasználási esetben jelezték a GenAI alkalmazását, mint kvalitatív társadalomtudományi kollégáik, akik szkeptikusabban ítélték meg a különböző GenAI által támogatott kutatási gyakorlatokat.

---

⁵ Az **episztemikus** kifejezés a görög epistēmē („tudás”) szóból ered, és a tudással, ismerettel vagy annak természetével kapcsolatos dolgokra utal.

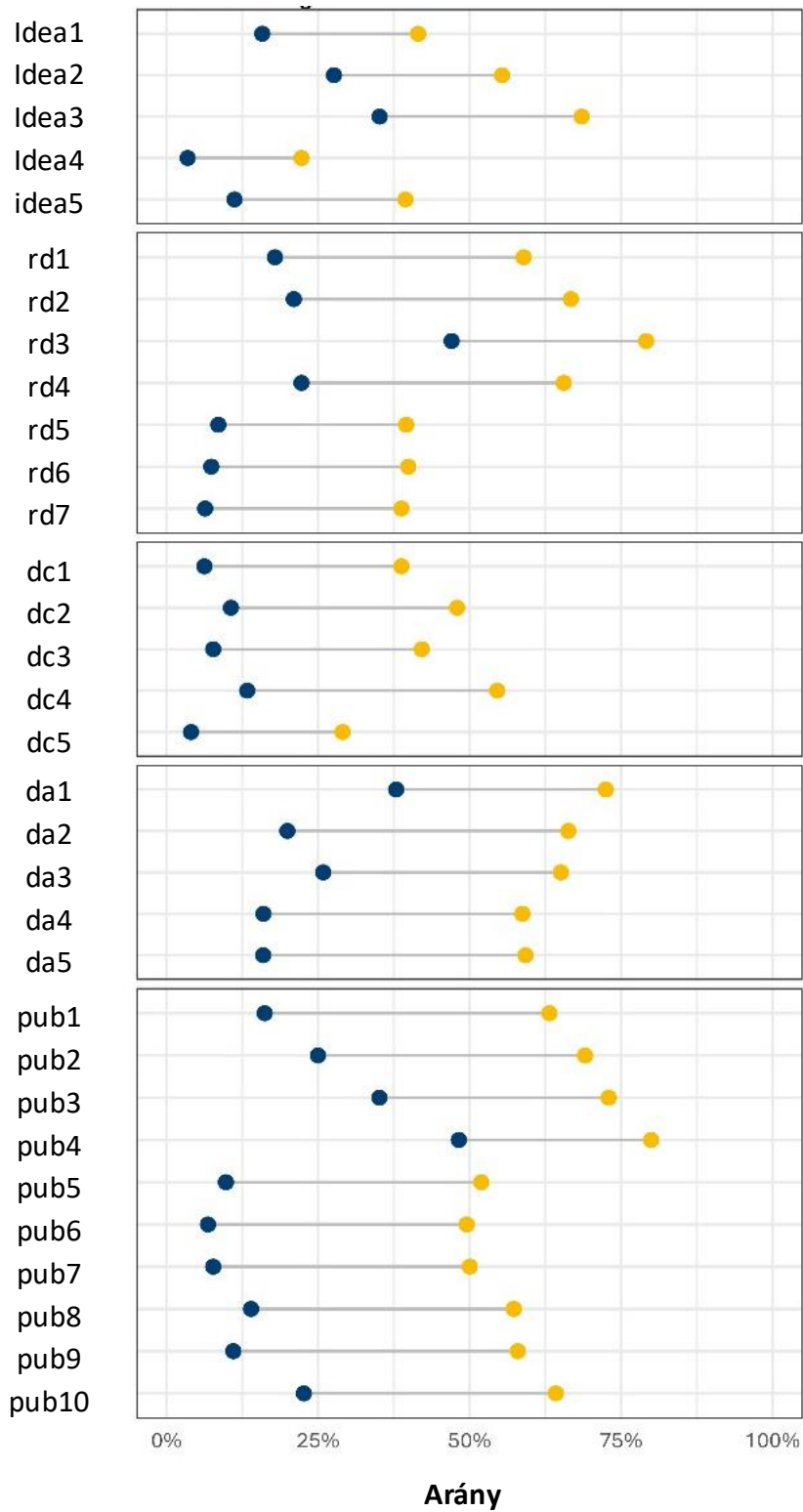
⁶ A **nomotetikus** kifejezés a görög nomos („törvény”) szóból származik, és olyan tudományos megközelítést jelöl, amelynek célja általános törvényszerűségek vagy szabályszerűségek azonosítása.

⁷ Az **idiografikus** kifejezés a görög idios („egyedi” vagy „sajátos”) szóból származik, és olyan megközelítést jelöl, amely a specifikus, egyedi esetek, események vagy jelenségek mélyreható, részletes vizsgálatára koncentrálnak.

⁸ A **pozitivista** kifejezés a filozófiai pozitívizmusra utal, amely egy olyan megközelítés, amely szerint a tudományos ismeretek csak az érzékszervi tapasztalatokon és az empirikus megfigyeléseken alapuló tényekből származhatnak.

⁹ Az **interpretatív** kifejezés az értelmezésen alapuló megközelítést jelöli, amely a társadalmi és emberi jelenségek megértésére koncentrálnak, az egyének szubjektív tapasztalataira, jelentéseire és motivációira helyezve a hangsúlyt.

¹⁰ Az **experimentális** kifejezés a latin experimentum („kísérlet”) szóból származik, és olyan módszert vagy megközelítést jelent, amely az empirikus kísérleteken alapul. Az experimentális megközelítés célja, hogy ellenőrzött körülmények között megfigyeléseket végezzen, adatokat gyűjtsön, és az eredmények alapján következtetéseket vonjon le.

1. ábra: A válaszadók önbevallása alapján a GenAI 32 különböző felhasználási esetére (kék színnel), valamint a kollégák által észlelt GenAI-használatra (sárga színnel).

Forrás: Saját szerkesztés Andersen, J. P. et al alapján [9]

A felmérés továbbá kimutatta, hogy a nemek között nem volt különbség sem a használatban, sem a kutatási integritás értékelésében. Nem meglepő módon a **fiatalabb kutatók több kutatási feladathoz használták** a GenAI-t, mint idősebb kollégáik. A kutatási integritás tekintetében azonban nem tapasztaltak jelentős különbségeket az akadémiai korcsoportok között.

Három különálló csoport

Az eltérő vélemények közepette három csoportot azonosítottak a kutatási folyamatokban való GenAI-használat alapján:

1. **GenAI mint munkabíró.** Az első csoport (a válaszadók 35%-a) szerint a GenAI felelősségteljesen használható, de csak bizonyos kutatási feladatokhoz. Támogatják a GenAI használatát nyelvi szerkesztési, adatfeldolgozási és kódolási feladatokhoz, de kritikusan viszonyulnak az ötletek, hipotézisek vagy kísérletek generálásához és a szakmai bírálati feladatokhoz.
2. **GenAI csak nyelvi asszisztensként.** A második csoport (24%) a legszkeptikusabb. Az egyszerű nyelvi szerkesztési feladatok kivételével minden célra elutasítják a GenAI használatát. Egyik válaszadó jellemzően „*feljavított helyesírás-ellenőrzőként*” írta le a GenAI-t.
3. **GenAI mint kutatási gyorsító.** A harmadik, legnagyobb csoport (41%) a GenAI optimistáit tömöríti. Ők általánosan pozitívan vélekednek a GenAI szinte minden felhasználási esetéről, különösen az adatelemzés és kutatási tervezés terén, és nagyra értékelik a hatékonyságjavító lehetőségeket.

A kutatók igényeinek megfelelő politikák

A kutatók általában pozitív hozzáállást tanúsítanak a GenAI-val szemben. A GenAI jelenlegi ritka használata arra utal, hogy a további alkalmazás akadályai inkább az ismeretek hiányából, az elégtelen képzésből és a GenAI modellek korlátaiból fakadnak, nem pedig egyértelmű ellenállásból. A felmérés kvalitatív válaszaiból világosan kitűnik az intézményi támogatás iránti erős igény.

A hatékony és legitim szabályozás érdekében a politikáknak [összhangban kell lenniük azokkal a gyakorlatokkal, amelyeket szabályozni kívánnak](#). Ezeknek nemcsak gyakorlati szempontokat kell figyelembe venniük, hanem azt is, hogyan befolyásolják a GenAI legitimációját a kutatóközösségen belül. **A GenAI sikeres integrációja a kutatási gyakorlatokba átgondolt, befogadó és alkalmazkodó politikákon múlik, amelyek képesek követni a technológia változó természetét.**

Felhasznált irodalom

- [1.] Serge P.J.M. Horbach, Evanthia Kalpazidou Schmidt, Rachel Fishberg, Mads P. Sørensen (2024): Writing assistant, workhorse, or accelerator? How academics are using GenAI, <https://blogs.lse.ac.uk/impactofsocialsciences/2024/11/12/writing-assistant-workhorse-or-accelerator-how-academics-are-using-genai/>
- [2.] Andrew Gray (2024): ChatGPT "contamination": estimating the prevalence of LLMs in the scholarly literature, <https://arxiv.org/abs/2403.16887>

- [3.] Giuseppe Russo Latona, Manoel Horta Ribeiro, Tim R. Davidson, Veniamin Veselovsky, Robert West (2024): The AI Review Lottery: Widespread AI-Assisted Peer Reviews Boost Paper Scores and Acceptance Rates, <https://arxiv.org/abs/2405.02150>
- [4.] Wen Jun Xie, Arieh Warshel (2023): Harnessing generative AI to decode enzyme catalysis and evolution for enhanced engineering, National Science Review, Volume 10, Issue 12, December 2023, nwad331, <https://doi.org/10.1093/nsr/nwad331>
- [5.] Francesca Larosa, Sergio Hoyas, Javier García-Martínez, J. Alberto Conejero, Francesco Fuso Nerini. Ricardo Vinuesa (2023): Halting generative AI advancements may slow down progress in climate research. Nat. Clim. Chang. 13, 497–499 (2023). <https://doi.org/10.1038/s41558-023-01686-5>
- [6.] Holly Else (2023): Abstracts written by ChatGPT fool scientists, Nature 613, 423, <https://doi.org/10.1038/d41586-023-00056-7>
- [7.] Lisa Messeri, M. J. Crockett (2024): Artificial intelligence and illusions of understanding in scientific research. Nature 627, 49–58 (2024). <https://doi.org/10.1038/s41586-024-07146-0>
- [8.] Richard Van Noorden, Jeffrey M. Perkel (2023): AI and science: what 1,600 researchers think, Nature 621, 672–675, <https://doi.org/10.1038/d41586-023-02980-0>
- [9.] Andersen, J. P., Degn, L., Fishberg, R., Graversen, E. K., Horbach, S. P. J. M., Schmidt, E. K., ... Sørensen, M. P. (2024): Generative Artificial Intelligence (GenAI) in the research process – a survey of researchers’ practices and perceptions. <https://doi.org/10.31235/osf.io/83whe>
- [10.] Wilhelm Windelband (1998): History and Natural Science. Theory & Psychology, 8(1), 5–22. <https://doi.org/10.1177/0959354398081001>
- [11.] Serge P J M Horbach, Mads P Sørensen, Nick Allum, Abigail-Kate Reid, (2023): Disentangling the local context—imagined communities and researchers’ sense of belonging, Science and Public Policy, Volume 50, Issue 4, August 2023, Pages 695–706, <https://doi.org/10.1093/scipol/scad017>